

Dana Pocea

De la satira de caracter la comedia romantică

Teatrul „Aureliu Manea” din Turda, presupun cu eforturi materiale duse aproape de sacrificiu, a prezentat în luna aprilie într-o microstagion în capitală, cu scopul de a-și promova propriile producții, dar și cu conștiința că are ce arăta, trei reprezentații din destule puncte de vedere demne de interes. Acestea au fost, în ordinea în care s-au jucat, *Trix Show*, cu și în regia lui Mihai Sandu Gruia, *Ultima haltă în paradis* de Valentin Nicolau, în regia lui Andrei Mihalache și *Visul unei nopți de vară*, în regia lui Muriel Manea Jakab. Regret că pe cel dintâi, confundând dintr-o neatenție locația, nu am reușit să-l văd, deși citisem că e un experiment spectacologic modern, nonverbal, la care un talentat grup de actori tineri a aderat cu entuziasm. Ce se petrece la Turda confirmă că managerul Cătălin Grigoraș aparține categoriei de oameni care sfințesc locul. De partea lui în plus e și norocul de a fi sprijinit de un primar și un consiliu municipal care nu întorc spatele teatrului. Aceștia ambiționează să conecteze instituția artistică din urbea de pe Arieș la gloria cunoscută în anii '70, atunci când cel al cărui nume îl poartă îi impusese un statut de prim rang în mișcarea teatrală din țară. De altfel, în momentul când scriu rândurile de față, un mail mă anunță că între 28 iunie și 7 iulie la Turda se va desfășura un amplu festival internațional de teatru. Programul e impresionant. De dimineața până noaptea târziu oferă o mare diversitate de manifestări (spectacole de teatru, dans, circ, manifestări stradale, lansări de cărți etc.), provocând publicul și schimbându-i vreme de zece zile viața. O singură observație aș face în legătură cu toate acestea. Consider că ar fi benefic faptul dacă pe afiș ar figura, eventual în seara finală, și un spectacol de vârf, românesc, firește, care să constituie un reper.

Ultima haltă în paradis, piesa lui Valentin Nicolau, aduce în discuție mitul lui Don Juan, transplantat cu numele Mitică pe meleaguri dâmbovițene, încadrându-l perfect în tipologia „miticilor” autohtoni care, de la Caragiale și până astăzi, nu încetează să fie o faună umană familiară românilor. În rest, piesa lui Valentin Nicolau nu se livrează nici sieși și nici altora mai mult decât este. E o scriere inteligentă, spumoasă. Conține o comicitate savuroasă, dar și tâlcuri amare, cu o adresă satirică transparentă, fără să emită pretenții că rupe gura târgului. Mitică este, ca fizionomie, un prototip de personaj „clasicizat”, cu un spirit ascuțit, supus în timp la multiple metamorfoze, uneori și la unele deformări caricaturale. În esență modificările sale de fond nu sunt radicale. „Eroul” din *Ultima haltă în paradis* nici într-o cameră de spital, unde se află după o operație, nu concepe să-și trădeze condiția de cuceritor. Chiar în pragul morții instinctul plăcerilor nu-i dispare, ci rămâne același bon viveur, iubitor de femei, mâncare și viață. Lui Andrei Mihalache îi repungă stridențele, artificiile, de aceea nu supralicitează textul în goană după efecte, ci se păstrează permanent în limitele normalității, pe linia unui profesionalism care nu

riscă nimic. Bun profesionist, sigur în creionarea personajelor, regizorul este preocupat să țină sub control distribuția și să-i valorifice resursele. Marian Negrescu, actor cu experiență, caligrafiază în Mitică, cu distincție și lejeritate, portretul bărbatului înzestrat nativ cu un farmec boem, zeflemist, care își acceptă senin sfârșitul, mâhnirea lui fiind aceea că nu are un fiu ca să-i calce pe urme. Când intră în scena-salon celălalt personaj-cheie, junele Ionel, traumatizat de o tentativă eșuată de suicid, Mitică nu-și menajează energia și e gata să-i predea adevărate lecții în arta seducției. Dialogul dintre cei doi stârnește adeseori hohote de râs. Afișând o mimică năucă, de ins picat din cer, Cătălin Grigoraș, interpretul lui Ionel, își secondează maestrul excelent, imitându-l cu o dezinvoltură dezarmantă, de un haz copios. Doamnele care roiesc în preajmă, fie că sunt cadre medicale sau nu, etalează o senzualitate dezlănțuită. Dorina Nemeș (Doctorița), Alexandra Dușa (Asistenta), Maria Salcă (Roșcata), Raluca Eremei (Bruneta) și Doina Șoproni (Blonda) sporesc, prin culoare și o parodiare discretă, paleta de umor a unui spectacol agreabil, menit să destindă.

În fine, *Visul unei nopți de vară*, de ce să nu recunosc?, e spectacolul pe care l-am așteptat cu un interes special. Motivul dacă dezvălui un detaliu cred că nu e greu de înțeles: la populara piesă shakespeariană regia e semnată de Muriel Manea Jakab, fiica unicului Aureliu Manea. De obicei, copiii cu o asemenea descendență, îndeosebi aceia decizi să urmeze vocația unuia sau altuia din părinții lor celebri (v. cazul în fotbal al fiului lui Gică Hagi), nu sunt întotdeauna într-o situație de invidiat. Nimeni nu realizează mai bine ca ei că moștenind faima unui nume nu înseamnă că ai parte de popularitate încă de la naștere, ci și că e posibil să te trezești cu blocaje emoționale și profesionale. Nu e comod să simți că ochii tuturor sunt ațintiți spre tine și tentați mereu să te compare și disece. Referitor la Muriel Manea Jakab aș zice că lucrurile sunt întrucâtva și mai complicate. Tatăl ei este, între altele, și autorul unei cărți, *Spectacole imaginare*, în care „regizează” pe pagina scrisă texte shakespeariene **netranspuse** pe scenă. În eseu *Aparență și esență în „Visul unei nopți de vară”* imaginează, de exemplu, un spectacol cu piesa pe care nu bănuia că va fi regizată vreodată de propria-i fiică: „Lumea lui Oberon ni se va înfățișa măreață și înspăimântătoare, o lume în care omul este controlat până la ultima fărâamă a libertății sale”. Dintr-o atare perspectivă, spectacolul scris al lui Manea devine o mărturie „despre un imperiu în care teroarea absolută și lenea umană se vor împleți”. Rezultă de aici, în mod paradoxal, constatarea că fiica nu-i împărtășește ideea de teroare și lene, că nu se lasă atrasă de ipoteza că lumea din *Visul unei nopți de vară* e o lume situată în exclusivitate dincolo de aparențe. Dimpotrivă, polarizează într-un discurs coerent, axat pe dinamica întrepătrunderii dintre cuvinte și poveste, lumea realului și cea plăsmuită de fantezie, plasându-le pe ambele pe un tărâm al spiridușilor, elfilor, al fabulosului. În pădurea Ardenilor, personajul-nălucă, Puck, văzut și nevăzut în același timp, la comanda lui Oberon, stăpânul absolut, rezervă celor două cupluri de îndrăgostiți, „ambetate” de patosul unei iubiri în impas, peripeții și încurcături halucinante. La fel ca în trilogia lui J.R.R. Tolkien, *Stăpânul inelelor*, Muriel Manea Jakab transfigurează universul senzorial al irealului, cu figuri decupate parcă dintr-un basm, în care imaginarul este palpabil și urmează o evoluție ciclică. Demersul regizoral își asumă existența unei lumi stratificate, cu dublă dimensiune: una realistă, vizibil terestră, alta ireală, senzitivă, vizând subconștientul individului în componentele lui spirituale. Important e că planurile interferează, nu acționează accidental, fac corp comun cu „cea mai erotică” piesă a lui Shakespeare. Decorul și costumele Elizei Labancz (fiică a scenografei Clara Labancz și soră după mamă cu Muriel), revendicate, ideatic și metaforic, din zona poeticului, ca vizualitate plastică și funcționalitate, și din aceea a parabolei, ca sursă de simboluri și semne teatrale, fac ca feericul, nuanțat și de light designul lui Lucian Moga, să ocupe un loc relevant în spectacol.

Imaginea de fundal cu cele trei rame (cadre) de tablouri din care se desprind personajele, chiar și privită în sine, este de o frumusețe stranie. Remarc, de asemenea, felul ingenios cum, pornindu-se de la anumite elemente de epocă sugerate de costume, se conferă feericului o vagă notă de temporalitate, o gură necesară de real.

Muriel Manea Jakab propune, astfel, o călătorie veselă prin vis în care personajele își caută identitatea. Interpreții cuplurilor de îndrăgostiți, Ioana Maria Repciuc (Hermia), Diana Tușa (Helena), George Sfetcu (Lysander) și Valentin Oncu (Demetrius), joacă spontan, avântat, tinerește. Mențin constant ritmul acțiunii. Totuși când din replica rostită și gesturi lipsesc trăirea și voluptatea pasiunii ritmul e mecanic, exterior. Reprezentantul muritorilor, Thezeu (Cornel Miron), nu apare în scaun cu roțile doar pentru a consemna un handicap, ci trimite la concluzia că omul e în primejdie de a se osifica prin ancorare într-un prezent degradat. Raluca Marina Radu (Titania) și Vali V. Popescu (Oberon), mizând pe expresivitate corporală, pe știința temperării verbalismului, reușesc roluri de relief. Puck șochează, dintru început, prin fizic rotofei, supradimensionat, și vestimentație ostentativ haiosă. Celelalte atuuri ale sale, psihologie de claun, angajare în acțiuni fizice excentrice, șiretenie, complicitate, harul vrăjii, multă mobilitate, trecere rapidă de la o mască la alta etc., Bianca Holobut, interpreta sa, i le pune admirabil în valoare, făcând din el o prezență acaparatoare. Alexandra Dușa în Zână este bizară și năstrușnică. În Meșteri, sarea și piperul comicalului în numeroase versiuni de spectacol, Călin Mihail Roajdă, Miky Paicu și Ioan Alexandru Savu nu-și înving decât pe alocuri crisparea, sunt prea fixați în schemă. Ceea ce funcționează impecabil e „carnavalul” sonor, un soi de ceremonial magic al ființelor invizibile ochiului uman, la care conlucrează diverse instrumente, sunete, onomatopee, o coregrafie și pantomimă migălos cizelate.

Muriel Manea Jakab în *Visul unei nopți de vară* contează pe imaginație și spirit inventiv.